

Nakupování

Rozhovor je s nejmenovaným mužem, kterému je 76 let. Vzdělání má střední odborné s maturitní zkouškou. V oné době žil v Ústeckém kraji a pracoval na pozici vedoucí odboru obrany na SHD.

Co se vám vybaví, když se řekne nakupování za normalizace?

Jako první věc, která se mi vybaví, jsou fronty u obchodů a Tuzex. Před dvaceti lety, tedy před revolucí, byla otázka nakupování a prodávání samozřejmě ovlivňována ekonomickou situací, která ve státě byla. Vzhledem k tomu, že existovala Rada vzájemné hospodářské pomoci, byl veškerý prodej, výroba a export regulovány touto organizací. To mělo za příčinu, že některé zboží bylo nedostatkové. Protože byl především zájem vyvézt co největší množství výrobků, spotřebního zboží, do západních zemí a tím získat valuty.

Jak člověk mohl získat bony? Získal jste je někdy?

Bony, tuzexové koruny, mohl člověk oficiálně získat pouze výměnou za výše zmíněné valuty. Byla ještě jedna cesta jak získat bony, zajít si k takzvanému "vekslákoví". Ti při setkání s cizinci ze západu získali valuty a prodávali je na tzv. černém trhu. Oficiální cena bonů byla 1 Kčs, ale u "veksláků" to bylo něco okolo 5Kčs. Sám jsem se s "vekslákem" nikdy nesešel, protože jsem si zboží s Tuzexu zařizoval jinými cestami.

Máte nějaké osobní zkušenosti s nákupy v Tuzexu?

Právě bony byly žádaný artikl, vzhledem k tomu, že se s nimi dalo nakupovat v Tuzexu. Byl tam dostatek spotřebního zboží, ale také konfekčního, které jste nikde jinde nesehali. Příkladů nakupování mám několik. Jedním z nich byl nákup v Teplickém Tuzexu. Má dcera, tvoje maminka, si v krámě vyhlédla tmavě hnědý svetr. Strašně po něm toužila a přemlouvala mě, abych jí ho koupil. Po dlouhém rozmyšlení jsem se rozhodl, že jí tedy udělám radost. Zaplatil jsem za něj snad celý "majlant", ale měla z něj radost. Hned další den si ho vzala na sebe, aby se předvedla. Všichni jí ho chválili a hned po prvním vyprání se srazil. Ani si nedokážeš představit, jakou jsem měl zlost.

Naučil jste se za tu dobu předbíhat?

Musím konstatovat, že vztah mezi lidmi byl slušnější, než je v současné době, takže nějaké extrémy v předbírání nebyly. Spíše se uplatňovalo to, kdo dřív přijde, ten dřív mele. Nepředbíhal jsem ve velké míře, poctivě jsem stál frontu, ale někdy, když už to jinak nešlo, pár lidí jsem přeběhl.

Kdo od vás z rodiny chodil na nákupy?

Na menší nákupy u nás chodívala moje žena, tvá babička, ale když byl nákup velký, tak jsme vyrazili všichni. Velký nadšenec do nákupů byla moje maminka. Stála frontu klidně celý den, jen aby získala to, co chtěla. Snad nebyl den, kdy se jí nepodařilo nakoupit produkty, které potřebovala.

Měl jste zálibu v nakupování anebo to pro vás byla otravná, ale nutná záležitost?

Zálibu v nakupování jsem měl a mám pořád. Nakupování je teď mnohem snadnější, protože produkty se dají sehnat tak říkajíc všude. Jediné, co si myslím, že pokleslo, je slušnost lidí a ochota prodavaček. Nakupování jsem měl opravdu rád, párkrát jsme šli s rodinou např. do Kotvy. Měli jsme to jako celodenní rodinný výlet, na který jsme se těšili.

A co dostupnost zboží? Bylo obtížné získat nějaký druh zboží?

To už jsem naznačil. Byl to problém, protože zboží bylo málo a nedalo se sehnat všude. Situace, která probíhala, se dá přirovnat k pohádce O slepičce a kohoutkovi, sežeň ty mně a já seženu tobě. Hodně zboží se dalo sehnat jen kvůli známostem. Např. kdo si chtěl koupit auto, musel se napsat do pořadníku. Někdo, ale měl auto hned, jen kvůli známým a příbuzným. Na stejném způsobu také vzniklo podpultové zboží. Každý ve svém životě někomu schoval nějaké zboží pod pultem anebo ho naopak dostal. Bylo to přirozené. Čím víc známých tím víc produktů. Naše výhoda byla, že jsme známých měli opravdu spoustu.

A jak se na to koukáte teď s odstupem času?

Tak jak se na to koukám? Nakupování v této době mělo určitě mnoho výhod, ale také mnoho nevýhod. Musíme se na to koukat z obou stran. Určitě to nebylo nejhorší období, co se týče nakupování. Postihlo nás mnohem horších časových období než tohle.